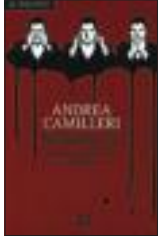

LA REBOTIGA

Camilleri retrata la màfia en un diccionari

La màfia és molt present en la vasta obra de l'escriptor sicilià Andrea Camilleri, però és en aquest llibre on per primera vegada en parla obertament. L'autor, famós per les seves novel·les protagonitzades pel comissari Montalbano, opta aquí pel format de diccionari per retratar en 70 entrades el món de la màfia siciliana. Ho fa a partir de les notes amb què el *capo* Bernardo Provenzano es comunicava amb els seus subordinats des del seu amagatall en un mas de Corleone. "No sabeu pas què esteu fent", va dir el mafiós en ser detingut, el 2006, després de 43 anys de clandestinitat. Traduit per Pau Vidal.

No sabeu pas. Andrea Camilleri. Edicions 62. 198 pàgines. 13,95 euros

Encetar una nova vida a Chicago

La novel·la *L'edifici Iaqubian* va consagrar internacionalment l'egipci Alaa Al Aswani com un dels escriptors de més èxit del món àrab. A la seva nova novel·la, *Chicago*, l'autor torna a tractar grans temes de la naturalesa humana: la dona i la seva sexualitat, la relació amb el més enllà,

el compromís...L'obra, traduïda per Pius Alibek, és protagonitzada per un grup d'egipcis que enceten una nova vida a Chicago, on s'evidencia el contrast entre el que són i el que hi troben.

Chicago. Alaa Al Aswani. Edicions de 1984. 368 pàgines. 19 euros

Els Pirineus com a camí de llibertat

Durant la Segona Guerra Mundial, uns 80.000 refugiats van arribar a Espanya travessant els Pirineus. La majoria eren jueus que fugien dels nazis, però també hi havia homes decidits a unir-se als exèrcits aliats. L'historiador Josep Calvet aprofundeix en aquest llibre en una temàtica fins ara poc explorada. Amb rigor històric i amb petites històries personals, l'autor reconstrueix la travessa incerta que els evadits feien pels Pirineus. Alguns van trobar la llibertat, altres el confinament als camps de concentració.

Les muntanyes de la llibertat. Josep Calvet. L'Avenç. 237 pàgines. 21 euros.

Mig segle de CC OO en imatges

El gairebé mig segle d'història del sindicat CC OO es recorre en aquesta excepcional compilació d'imatges (la majoria de l'arxiu de la Fundació Cipriano García), acompanyades de textos de l'historiador Pere Ysàs, de Javier Tébar i Alfons Labrador. En format de luxe, aquest llibre és la crònica dels orígens de CC OO, de la seva il·legalització amb el franquisme, de la lluita contra la dictadura i de la seva recuperació i consolidació com a primera força sindical a Catalunya.

Una presència decisiva. Pere Ysàs. Edicions Dau. 168 pàgines. 39 euros

Una presència decisiva. Pere Ysàs. Edicions Dau. 168 pàgines. 39 euros

COLLS I PUNYS

El naturalista

NARCÍS COMADIRA

15 de setembre de 1835. —L'arxipèlag de les Galápagos es compon de deu illes principals, de les quals cinc considerablement més grans que les altres. Aquest arxipèlag està situat sota l'equador, a 5 o 600 milles a l'oest de la costa d'Amèrica. Totes les illes es componen de roques volcàniques; alguns fragments de granit singularment vitrificats i modificats per l'escalfor constitueixen a penes una excepció...

Així comença el capítol dedicat a les illes Galápagos, escrit per Charles Darwin, del relat del viatge del Beagle, en què va participar com a naturalista. En embarcar, el comandant del Beagle, Fitz-Roy, tenia vint-i-sis anys, i Darwin, vint-i-dos. El viatge va durar cinc anys. Si he citat aquest començament del capítol de les Galápagos és perquè en aquestes illes va ser on Darwin va trobar les proves per a la teoria de l'evolució de les espècies. La que el faria famós i que canviaria profundament el coneixement humà. A la

Lletres

Univers de passions humanes

LLUÍS MUNTADA

Miquel Àngel Riera. Obra narrativa

Miquel Àngel Riera. Pròleg de Pere Rosselló Bover

Edicions del Salobre
1.505 pàgines. 50 euros

Amb la seva saviesa irònica Borges va recordar que el concepte d'obra acabada només pertany a la religió o al cansament. És evident que les obres completes pertanyen a la biologia. És a dir, a la mort. Per no caure en una segona mort, Edicions del Salobre ha publicat la narrativa completa de Miquel Àngel Riera (Manacor, 1930-Palma, 1996). Som davant la summa literària d'un escriptor molt important de la literatura catalana del segle XX, forjador d'un estil refinadíssim que, des del seu equilibri barroc, és capaç de transferir la força anorreadora de les passions humanes. Resseguir la vitalitat de la narrativa de Riera també ens obliga a precisar algunes zones de necrosi del nostre teixit literari, molt reticent a l'hora de recollir el mestratge de l'estil insubornable d'aquest autor, un estil que defuig el grau zero de la llengua i persevera en la idea que les facultats sintàctiques són part indissociable del contingut narratiu.

Riera es va iniciar en el camp de la poesia. Aquesta empremta es deixarà notar en la seva narrativa, sempre dominada per una sensorialitat, una minuciositat i una tensió poètiques. Influït per la Generació del 27, i sobretot per Rafael Alberti i García Lorca, Riera va haver de fer un esforç homèric per bastir, enmig de la devastació cultural i lingüística que significava el franquisme, un estil literari vigorós, comunicatiu i inconfusible. Els seus experiments amb diverses veus narratives, l'amplària del seu registre lèxic, la complexa plasticitat de la seva sintaxi, així com la voluntat de connectar la seva narrativa amb la gran tradició literària europea dels segles XIX i XX (Proust, Thomas Mann, Flaubert, Yourcenar...), donen fe de l'elevat grau d'autoconsciència literària d'aquest escriptor, que era també un gran lector.

No serà fins a l'any 1973 que publicarà la seva primera novel·la, *Fuïta i martiri de Sant Andreu Milà*, autèntic embrió

Miquel Àngel Riera, de qui es publica la narrativa completa. / TOLO RAMON

d'un cicle novel·listic: *Morir quan cal* (1974), *L'endemà de mai* (1978) i *Panorama amb dona* (1983). Aquestes quatre obres es poden llegir com una continuïtat, tant per la intersecció de personatges i moments paral·lels com per les atmosferes

"Riera llegà un filó narratiu fonamentat en els dilemes de l'existència humana"

res morals que, empeltades amb les seqüeles de la Guerra Civil, atrapen els protagonistes i els empenyen cap a fondàries introspectives que els faran adoptar resolucions d'ordre ètic i vital. *Els déus inaccessibles*, escrita l'any 1987, planteja el conflicte entre moralitat i atracció per la bellesa. Però tot i la seva factura elegant, no renova el repertori sobre aquest tema, ja que és una obra massa enclotada en els prejudicis morals d'un passat extingit i, al mateix temps, és massa subsidiària de *San Manuel Bueno mártir*, d'Unamuno, i de *La mort a Venècia*, de Thomas Mann. A part dels contes de *Crònica lasciva d'una decadència* (1995), un pèl afofats per la seva obsessió moralitzant, queden pendents de consignar els relats de *La rara anatomia dels centaures* (1979) i la novel·la

més alta de Riera, *Illa Flaubert* (1990), expressió condensada i formidable de la reiteració d'uns centres de gravetat constants en l'obra d'aquest autor: el pas del temps, el refús de la mort, la sacralització de l'art com a forma de perdurabilitat, i la base dual de la naturalesa humana, sempre a cavall entre la moralitat i l'animalitat.

Amb una obra narrativa molt compacta, Riera va llegar no només les credencials d'una estètica literària sinó també un filó narratiu fonamentat en els dilemes de l'existència humana. Va forjar una rica cosmogonia, on la literatura s'encavalca amb un rerefons manllevat a la teologia: la bellesa literària és una forma d'immortalitat, els protagonistes de les seves obres —com elaborant un ric fresc del penediment i la pronúncia moral— adopten una solució salvífica, persegueixen un horitzó inefable, una mística que fa que les seves vides s'acostin a la millor tradició martiriològica, aquella que prepara psicològicament el màrtir perquè pugui resistir la duríssima prova que se li acosta. Però que el lector no s'afeixugui, perquè és una teologia de mesures humanes. Riera sap que les temptatives redemptores acaben en purs assajos, en noves modulacions de l'objecte literari més intemporal: les passions humanes. Per això, a causa d'aquest logos, l'univers literari de Riera continua essent el nostre.

tornada del viatge, la seva narració d'una part de l'expedició el va fer cèlebre. De fet, es tractava del tercer volum dedicat a aquell viatge del Beagle. Però va tenir molt més èxit que els dos primers. Fitz-Roy, el capità, no li va perdonar mai. I quan Darwin, el 1859, va publicar la seva gran obra, *L'origen de les espècies*, Fitz-Roy es va convertir en un dels més ferotges enemics del seu antic amic i company de viatge. El va acusar d'atemptar contra les Sagrades Escriures i es va alçar com un dels seus contradictors més acarnissats.

Darwin era fill i nét de metges, i l'avi, Erasmus Darwin, era autor d'una *Zoonomia* famosa, en què, després, algú hi ha vist ja trets de la futura teoria del nét. També era poeta. Charles va començar a estudiar medicina, però ho va deixar. Va estudiar química i el seu pare va voler que fes els estudis de pastor a Cambridge. I allà, mentre estudiava teologia, seguia cursos de geologia i de botànica. Acabats els estudis, només amb vint-i-dos anys, es va embarcar en el Beagle. De fet, van ser aquests cinc anys que el van fer naturalista. Ell mateix diu que quan s'embarcà no posava ni de lluny en qüestió la immutabilitat de les espècies. Havia llegit Lamarck i coneixia les seves idees evolucionistes, però tot allò era només hipotètic. El naturalista, amb les seves proves recollides a les Galápagos, va començar a veure trontollar la seva fe en la immutabilitat. I va estudiar, va meditar, va experimentar, va comprovar. I finalment, al cap de vint anys de feina, va publicar aquest llibre famós del qual aquest any commemorarem i celebrem el cent cinquantè aniversari. La teoria de Darwin, doncs, no va ser cap rampell d'inspiració. Va ser el resultat de vint anys de feina sobre els cinc de viatge.

La teoria de Darwin sempre m'ha resultat fascinant perquè converteix la creació en un relat en progrés. En un poema que s'està fent. I m'agrada, quan parla de la *selecció natural*, que "implica l'extinció de les formes menys perfectes", aplicar-ho també a l'art i a la poesia.